

Bijbelstudie

Jonna Bakker en Mark Druijff

Eigen aanpak vereist

1 Timoteüs 5

I Timoteüs 5

1 Word niet heftig tegen een oude man, maar vermaan hem als een vader; doe het jonge mannen als broeders, **2** oude vrouwen als moeders, jonge vrouwen als zusters, in alle reinheid.

3 Houd als weduwen in ere, wie waarlijk weduwen zijn. **4** Maar indien een weduwe kinderen of kleinkinderen heeft, laten zij dan eerst aan eigen familie godsvrucht tonen en aan het vorig geslacht vergelden wat zij hun te danken hebben, want dit is welgevallig aan God. **5** Een ware weduwe dan, die alleen staat, heeft haar hoop op God gevestigd en volhardt in haar smekingen en gebeden dag en nacht; **6** doch zij, die een los leven leidt, is levend dood. **7** Ook deze dingen moet gij bevelen, opdat zij onberispelijk blijven. **8** Maar indien een vrouw voor de haren, en nog wel voor haar huisgenoten, niet zorgt, dan heeft zij haar geloof verloochend en is zij erger dan een ongelovige.

9 Als weduwe kome in aanmerking iemand niet beneden de zestig jaren, die de vrouw geweest is van één man; **10** inzake goede werken moet van haar getuigd kunnen worden, dat zij kinderen grootgebracht heeft, gastvrijheid bewezen, de voeten der heiligen gewassen, verdrukten ondersteund en alle goed werk behartigd heeft. **11** Maar wijs jonge weduwen af, want wanneer de zinnen haar van Christus aftrekken, willen zij huwen, **12** en halen een oordeel over zich, omdat zij haar eerste trouw hebben verzaakt. **13** Maar tegelijk wennen zij zich eraan de huizen rond te gaan bij gebrek aan bezigheid, en niet alleen zonder bezigheid, maar ook bezig met praatjes en al te bezig met het spreken over onbehoorlijke dingen. **14** Ik wil daarom, dat de jonge weduwen huwen, kinderen krijgen, haar huis bestieren, en niet door lasterpraat aan de tegenpartij vat op zich geven. **15** Want reeds zijn sommigen afgeweken, de satan achterna.

16 Indien een gelovige vrouw weduwen bij zich heeft, laat zij die ondersteunen, zodat de gemeente er niet door bezwaard wordt; dan kan deze de werkelijke weduwen ondersteunen.

17 De oudsten, die goede leiding geven, komt dubbel eerbewijs toe, vooral hun, die zich belasten met prediking en onderricht. **18** Immers, de Schrift zegt: Gij zult een dorsende os niet muilbanden, en: De arbeider is zijn loon waard. **19** Gij moet geen klacht tegen een oudste aannemen, tenzij er twee of drie getuigen zijn.

20 Wie in zonde leven, moet gij in aller tegenwoordigheid bestraffen, opdat ook de overigen ontzag hebben. **21** Ik betuig u voor God en voor Christus Jezus en voor de uitverkoren engelen, dat gij daaraan de hand houdt, zonder vooroordeel en zonder iets te doen uit vooringenomenheid.

22 Leg niemand overijld de handen op, heb ook geen deel aan de zonden van anderen, houd u rein.

23 Drink voortaan niet (alleen) water, maar gebruik een weinig wijn voor uw maag en voor uw gedurige ongesteldheden.

24 Van sommige mensen zijn de zonden zo duidelijk, dat zij voor hen uitgaan naar het gericht, bij anderen komen zij achteraan. **25** Zo zijn ook de goede werken aanstonds duidelijk, en die, waarmee het anders gesteld is, kunnen niet verborgen blijven.

I Persoonlijk luisteren

Vooraf – Omgaan met diversiteit

In een christelijke gemeente tref je over het algemeen een hoop verschillende mensen aan. Kijk maar eens op een zondag de kerk rond. Je ziet oude en jongen mensen, mensen die haantje de voorste zijn en verlegen mensen. En zelf in subgroepen van de gemeente zie je grote verschillen. Iedereen die bij het jeugdwerk betrokken is, weet dat kinderen en jongeren ook niet allemaal hetzelfde zijn. Kinderen kunnen heel verschillende dingen hebben meegemaakt, jongeren kunnen in totaal andere milieus opgegroeid zijn. Kortom: een gemeente is een smeltkroes.

Die grote diversiteit maakt het voor werkers in de kerk ook wel eens lastig, want hoe moet je nu met die jongen omgaan die leidt aan de concentratiestoornis ADHD? Die kun je niet benaderen als de andere kinderen van de club. Ook Timoteüs heeft te maken met veel verschillende soorten mensen. Mensen met een andere achtergronden en posities. Blijkbaar valt het voor Timoteüs niet mee om goed met al deze verschillende soorten mensen om te gaan, hoe hij zorg moet besteden aan de enkeling. De ervaren Paulus geeft hem advies, met name hoe hij dient om te gaan met weduwen. Ook de oudsten komen aan bod.

De eerste dag – Blijf beleefd (5:1-2)

Informatief

Lukt het jou om jezelf altijd te beheersen als je geïrriteerd bent? Persoonlijk kan ik mij goed voorstellen dat Timoteüs eens hevig reageert. Je zal je maar voor de volle honderd procent voor de gemeente inzetten en dan merken dat je niet serieus genomen wordt omdat je jong bent, dat er niet naar je geluisterd wordt, enzovoorts. Hoe reageer jij als je bij het werk in de gemeente tegengewerkt wordt?

Maar Paulus drukt Timoteüs op het hart om de gebruikelijke beleefdheidsvormen in acht te nemen en niet zijn positie te misbruiken door zich autoritair te gaan reageren. Letterlijk staat er dat hij niet iemand met woorden mag slaan. Heb je er wel eens over nagedacht hoe woorden iemand kunnen kleineren?

Overdenken

- a. Is mijn beleefdheid bij iedereen bekend of reageer ik nog wel eens ongepast heftig, ook richting ouderen?
- b. Woorden doen geen pijn... Of toch wel?

Gebed

⇒ Vraag om vergeving als je mensen met woorden 'geslagen' hebt.

⇒ Dank God voor de verschillende mensen en bid om wijsheid om met iedereen goed om te gaan.

De tweede dag – Ondersteuning geven (5:3-16)

Informatief

Oog voor de minder bedeelde naaste dreigt nogal eens op de achtergrond te komen staan, als het bij jezelf financieel goed gaat. We merken dat maar al te sterk in onze tijd. De regering moet er continu

op gewezen worden dat er ook groepen burgers zijn die bescherming nodig hebben, die het niet breed hebben en ondersteuning nodig hebben. Gelukkig zijn er in onze tijd regels voor, al betekent dat zeker niet dat de christelijke gemeente daar geen verantwoordelijkheid voor heeft. Hebben wij daar oog voor, of laten we dat gemakshalve maar over aan de diakenen?

Paulus brengt in deze perikoop de weduwen onder de aandacht. Met name de weduwen die na het overlijden van hun man helemaal alleen zijn achter gebleven, dus zonder kinderen. Je zult begrijpen dat deze groep het in een tijd zonder sociale voorzieningen het erg moeilijk had. De weduwen die nog wel verdere familie hebben, dienen door de familie ondersteund te worden. In het bijzonder ligt hier een plicht voor de (klein)kinderen, zij dienen hun (groot)ouders te eren.

Paulus wijst niet enkel de gemeenteleden op hun verplichtingen. Ook de weduwen zelf hebben verplichtingen, ook voor hen geldt dat ze een roeping hebben tot een christelijke levenswandel. Zij dienen de steun van de christelijke gemeente waardig te zijn.

Overdenken

- a. Wat kun jij met het gebod 'eer je vader en je moeder'?
- b. Wat zegt het ons dat Paulus zich niet enkel tot de gemeente richt maar ook tot de weduwen zelf?
- c. Wij zijn geroepen om oog te hebben voor onze naaste.

Gebed

- ⇒ Bid om ogen om de nood van een ander te zien.
- ⇒ Dank voor de goede voorzieningen voor de kwetsbaren in onze samenleving en bid dat deze groep niet uit het oog verloren wordt.
- ⇒ Bid om wijsheid en onderscheidingsvermogen voor de diakenen en bid of de diaconie, de liefdesdienst, een zaak van de gehele gemeente mag worden, van jong tot oud.

De derde dag – Oudsten (5:17-24)

Informatief

In vers 17 wordt de aandacht gericht op de oudsten. Paulus roept op om hen dubbele eer te geven, vanwege het zware werk dat zij verrichten. Zij nemen een bepaalde positie in. Dat blijkt wel uit het feit dat er minsten twee (nog liever drie) getuigen nodig zijn om een aanklacht tegen een oudste in behandeling te nemen. Deze door God, middels handoplegging, aangestelde mensen dienen tegen laster beschermd te worden. Hoewel de oudsten gewone mensen zijn, mogen we niet vergeten dat ze door God aangesteld zijn.

Overdenken

- a. "Dat u wettig door Gods gemeente, en zo door God zelf, tot deze heilige dienst geroepen bent."
(Naar het bevestigingsformulier voor ouderlingen.)
- b. Bij het woord van twee of drie getuigen zal het waar zijn. Hoe snel neem jij iets voor waar aan?

Gebed

- ⇒ Bid voor de ouderlingen van de gemeente, voor kracht en dat de zonde geen vat op ze krijgt.
- ⇒ Dank voor het werk dat de ouderlingen mogen doen ze mogen doen.
- ⇒ Vraag vergeving als blijkt dat je ze geen eer bewijst.

II Samen luisteren

Concrete begeleiding

Iedereen die wel eens een nieuwe taak heeft gekregen, weet hoe lastig dat kan zijn. Hoe pak je de dingen aan? Bij een nieuwe baan word je meestal wel ingewerkt maar in de kerk moet je het maar al te vaak zelf uitzoeken.

Het kan op het eerste oog wat overdreven uitgebreid overkomen, zo'n hele verhandeling over de vraag hoe er met weduwen moet worden omgegaan. Maar we moeten niet uit het oog verliezen dat we lezen in een brief die in eerste plaats gericht was aan een specifiek persoon. Als iets voor ons wat overbodig lijkt, zegt dat meer over onze situatie dan over die van Timoteüs.

Toch moeten we door die specifieke gevallen niet afhaken. Het is juist heel erg mooi dat er zo concreet op de zaken wordt ingegaan. Is dat alleen al niet een les voor vrijwilligers in de kerk, medevrijwilligers heel concreet ondersteunen bij het opnemen van hun taak? Is dat bij jou gebeurd of werd je ergens voor gevraagd en mocht je het vervolgens zelf uitzoeken? Dat laatste gebeurt maar al te vaak en als een nieuwe vrijwilliger wel begeleid wordt, wordt er dan ook aan de persoon zelf gedacht of is de aandacht alleen gericht op de taak? "Drink niet alleen water." Een schitterende opmerking vind ik dat. Naast alles waar Timoteus in de gemeente op moet letten, moet hij ook aan zijn eigen gezondheid denken. Het is toch schitterend als een jonge vrijwilliger van een oudere bijvoorbeeld krijgt te horen: "Denk je eraan dat het niet de bedoeling is dat je de hele zondag aan het voorbereiden bent." Dat noem ik nu persoonlijke begeleiding.

Wat betreft de hoofdboodschap: in veel kerken dreigt het diaconale aspect nog al eens het ondergeschoven kindje te worden, laat het gedeelten over de weduwen daar een waarschuwing tegen zijn. En ook het gebod om de oudsten dubbele eer waardig te achten mogen wij ons wel goed in de oren knopen.

Aantekeningen

1. 'Word niet heftig.' Letterlijk staat hier: sla niet met woorden.
2. 'Reinheid.' Slaat hier in eerste plaats op de algemene betekenis van het woord. Timoteüs moet eerlijk zijn, maar duidt daarnaast ook op een goede omgang met de jonge vrouwen, zodat zijn levenswandel geen aanleiding kan zijn tot praatjes.
3. 'Waarlijk weduwen.' De weduwe die alleen staat, die geen (klein)kinderen heeft om haar te ondersteunen.
'Eren.' Dit betekent ook financieel bijstaan.
4. 'Laten zij dan eerst aan eigen familie godsvrucht tonen.' Het gaat hier om de (klein)kinderen. Zij dienen het vijfde gebod – eer uw vader en uw moeder – in praktijk te brengen. Met godsvrucht wordt dus bedoeld het in de praktijk brengen van Gods wil.
5. 'Heeft haar hoop op God gevestigd.' Het gaat hier om een weduwe die niet kan terugvallen op familieleden, zij mag volledige haar hoop vestigen op God, in het vertrouwen dat Hij voor haar zorgt.
6. 'Doch zij, die een los leven leidt, is levend dood.' Is het tegenovergesteld van wat in het vorige vers wordt genoemd. In vers vijf wordt de waarlijke weduwe opgeroepen om haar hoop op God te stellen en dag en nacht te bidden. De weduwe leidt een verkwistend leven. Zij brengt de verwachting van de hulp van God niet in praktijk. Zij is geestelijk dood.
8. 'Maar indien een vrouw voor de haren, en wel voor haar huisgenoten, niet zorgt.' Vrouw is eigenlijk geen juiste vertaling. In het Grieks staat iemand. Wie nu precies met iemand wordt

bedoeld is moeilijk vast te stellen. Het ligt voor de hand dat het gaat om familieleden die weigeren bijstand te verlenen.

9. 'Als weduwe kome in aanmerking in aanmerking iemand niet beneden de zestig jaren, die vrouw is geweest van één man.' Het gaat hier om een bijzondere categorie weduwen, namelijk weduwen die in een bediening zijn gesteld, die een bijzondere taak in de gemeente hebben, de dienst van voorbede en diaconaal werk. De groep had recht op volledige ondersteuning vanuit de gemeente.
'Die vrouw is geweest van één man.' Gaat er niet zozeer om dat ze niet hertrouwd mochten zijn, maar duidt op echtscheiding en overspel. Het mochten geen vrouwen zijn met een slechte naam.
11. 'Wijs jonge weduwen af.' Paulus acht jonge weduwe niet geschikt voor de speciale bediening, het verlangen naar een man is nog te sterk. Het is niet erg op op nieuw te trouwen, maar het is wel erg om de speciale bediening te beëindigen.
13. 'Maar ook bezig met praatjes en al te bezig met het spreken over onbehoorlijke dingen.' Paulus is ook bang dat de jonge weduwen niet de juiste instelling hebben voor die speciale weduwebediening. Hij is bang dat de huisbezoeken leiden ontaarden in leuteren en roddelen.
16. 'Weduwe bij zich heeft.' D.w.z. verantwoordelijk voor weet.
17. 'Dubbel eerbewijs.' Dubbel heeft hier de betekenis van ruim. Onder eerbewijs valt ook zekere ondersteuning in hun levens onderhoud.
'Belasten.' Het Griekse woord laat zien dat de taak van de oudsten bijzonder zwaar is. Letterlijk staat er zwoegen.
18. 'Gij zult een dorsende os niet muilbanden.' Dit is een citaat uit Deuteronomium 25:4. Daar wordt gezegd dat een dier recht heeft een goede behandeling. Paulus wil laten zien, dat als zelfs een beest daar recht op heeft, een mens dat helemaal heeft.
19. 'Gij moet geen klacht tegen de oudste aannemen, tenzij er twee of drie getuigen zijn.' In Deuteronomium 25:15 staat dat een aanklacht tegen een gewone Israëliet bewezen is als er twee of drie getuigen zijn. Een aanklacht kan echter door één persoon worden ingediend. Vanwege de bijzondere positie moet een aanklacht tegen een oudste door twee of drie personen worden ingediend.
20. 'Moet gij in aller tegenwoordigheid bestraffen.' Hoewel de context er vanuit gaat dat het slecht bij grote uitzondering zal voorkomen, die een oudste, indien die gezondigd heeft, streng worden gestraft. In aller tegenwoordigheid kan naast de gehele gemeente ook slaat op het college van oudsten. In ieder geval moet de straf ten voorbeeld gesteld worden.
22. 'Leg niemand overijld de handen op.' Voordat iemand tot oudste benoemd wordt moet hij wel aan bepaalde voorwaarden voldoen. Hij moet een heilig leven leiden, dit om te voorkomen dat oudsten in de fout gaan. Hier ligt Timoteüs' verantwoordelijkheid. Als hij iemand bevestigt tot oudste die in openbare zonde leeft, dan wordt hij zelf ook verantwoordelijk voor die zonde. Hij moet doordacht te werk gaan.
23. 'Gebruik een weinig wijn.' De dwaalleraren die vonden dat er een leven van onthouding geleid moest worden, keurde vermoedelijk het drinken van wijn af. Te veel gericht op het genot. Paulus dringt er bij Timoteüs op aan om wijn als medicijn te gebruiken. Waarschijnlijk was het drinkwater van slechte kwaliteit, waardoor Timoteüs er steeds ziek van wordt. Dan kan je maar beter wat wijn drinken, is de opvatting van Paulus.
24. 'Bij anderen komen zij achteraan.' Niet alle zonden vallen direct op. Dat is lastig voor het bevestigen van oudsten. Daarom moet men waakzaam zijn en niet over één nacht ijs gaan. Het is echter ook een troost voor Timoteüs dat het niet altijd zijn verantwoordelijkheid is als een

oudste in de fout gaat. Van sommige zonden, die na verloop van tijd boven komen drijven, kon hij eenvoudigweg niet op de hoogte zijn.

25. 'Zo zijn ook de goede werken aanstonds duidelijk.' De zonden komen, hoe goed ze ook geprobeerd verborgen gehouden te worden, een keer openbaar. De goede werken blijven echter ook niet onopgemerkt.

Vragen voor bespreking in de kring

Luisteren naar de tekst

1. Voor wie moet de gemeente zorg dragen?
2. Wat houdt het in dat de oudsten 'dubbel eerbewijs' toekomt?
3. Waar moest een weduwe aan voldoen om in aanmerking te komen voor de speciale bediening?

Luisteren en horen

4. Wat is een heftige, dus ongepaste reactie binnen de gemeente? Heb jij je daar wel eens schuldig aan gemaakt?
5. Van de weduwen wordt gezegd dat ze onberispelijk dienen te leven. Wat is voor jou onberispelijk leven? Hoe probeer jij dat vorm te geven in je eigen leven?
6. De arbeider is zijn loon waard. Merk je daar wat van in de gemeente? Ben je daar zelf wel eens mee bezig?

'De God van Israël, de beschermer van de vreemdeling, van de wees en de weduwe. Hij beschermt mensen voor wie er geen hoop meer is. Die leeg zijn en alleen, die niets hebben.'

(Drs. C.M. Baggerman, Vol in plaats van leeg – preek 18-06-2006)